

Improwizacja - granice wolności twórczej

Opis

IMPROWIZACJA – GRANICE WOLNOŚCI TWÓRCZEJ

Projekty w Klubie [Pandymiska](#) – Fuzja na krańcu dzielnicy i Wizjonerki 1/ finansowane przez Miasto Stołeczne Warszawa, stały się przestrzenią spotkań i rozmowy o improwizacji muzycznej, jej granicach i roli kobiet.

Esej jest echem przeprowadzonych latem i jesienią w Klubie Pandymiska projektów Fuzja na krańcu dzielnicy oraz Wizjonerki 1/ oraz wyrazem uznania dla odwagi, konsekwencji oraz wrażliwości autorek 1/. Stworzyły przestrzeń, w której improwizacja w formie artystycznej aktywności zespołowej mogła wybrzmieć jako praktyka wolności, relacji i twórczego ryzyka pojętego wspólnie i odpowiedzialnie przez zespół artystów, twórców i animatorów kultury. Dziękuję za zaproszenie do wspólnej twórczości i refleksji. Ten tekst jest także próbą uchwycenia i nazwania tego, co się wydarzyło i tego, co może się jeszcze wydarzyć.

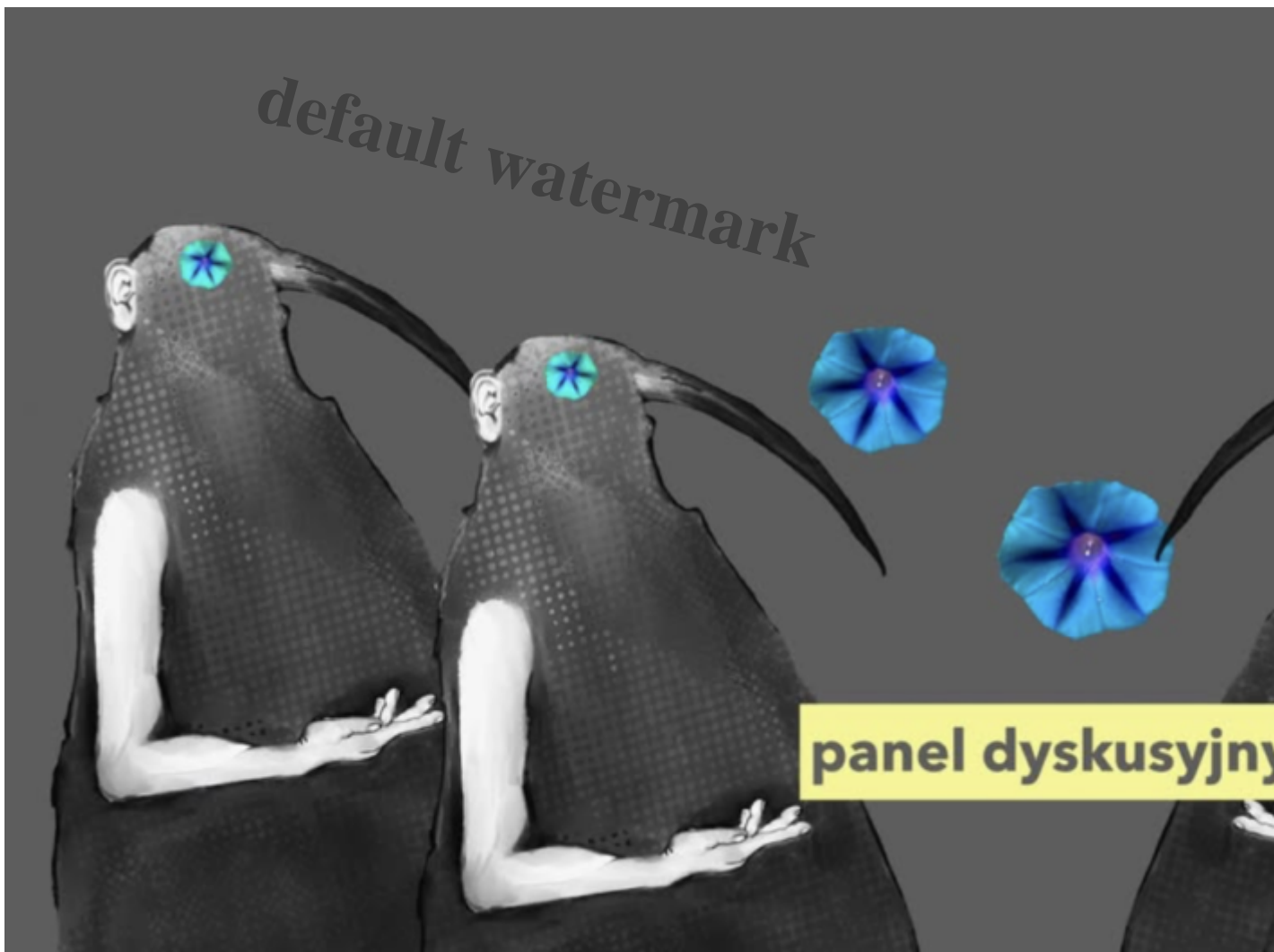
Panel

Podczas panelu podsumowującego przeprowadzono ankietę wśród artystek i pedagogów, która ujawniła zarówno bariery, jak i nowe możliwości rozwoju. Wyniki pokazały, że kobiety-improwizatorki są coraz bardziej widoczne nie tylko jako wykonawczynie, lecz także jako liderki zespołów i twórczynie nowych języków muzycznych. Choć kobieta z kontrabasem czy zestawem perkusyjnym nie budzi już sensacji, wciąż istnieje subtelna nierówność w odbiorze: mężczyzna-improwizator bywa od razu „geniuszem”, kobieta raczej „zaskoczeniem”. Coraz więcej z nas nie szuka jednak nobilitacji przez obecność – wórnym – lecz sensu i jakości – poprzez własną intuicję, siłę i język muzyczny. Improwizacja jawi się tu jako spotkanie, a nie popis; jej sens rodzi się ze wzajemnego słuchania, akceptacji odrębności i odpowiedzialności za formę i treść.

Refleksje

Refleksje z panelu prowadzą do pytań: czy improwizacja potrzebuje granic, aby zachować sens, czy te jej istotą jest brak ram? Jak odróżnić autentyczny dialog od pustego gestu? Dyskusja pokazuje, że odpowiedzi na te i inne pytania nie są proste. Szczególnie improwizacja zespołowa wymaga świadomości relacji i kontekstu, a nie tylko efektu.

W tym świetle szczególnie inspirujące są współczesne perspektywy i linie obserwacji wytyczone przez najaktywniejszych obecnie badaczy i performerów w tych zjawiskach. *Cat Hope* wskazuje na ciszę i notację graficzną jako strategie oporu wobec dominujących struktur. *Maja S.K. Ratkiewicz* traktuje głos jako narzędzie polityczne i performatywne. *Henrik Frisk* i *David Borgo* opisują improwizację jako system poznawczy i proces badający o relacji. *Bruce Ellis Benson* tak je ujmując jako model relacji międzyludzkich, a *George E. Lewis* jako praktykę społeczną i epistemologiczną.

Ankieta

Ankieta i dyskusje wykazały, że na tym tle improwizacja w Polsce wyraźnie staje się przestrzenią coraz bardziej otwartą, w której kobiety redefiniują jej sens i kierunki rozwoju. Projekty „Fuzja” i „Wizjonerki” zostały odebrane jako ważne przykłady budowania wspólnoty twórczej, w której różnorodność nie jest dodatkiem, lecz warunkiem pogłębiania tych

proces³w. Jak pisa³? David Borgo: *â??Improvisation reveals how complexity gives rise to emergent forms of order*•â?? Improwizacja pokazuje, ¹/₄e z wolno³ci rodzi si³? porz³dek, ze z³o¹/₄ono³ci â?? relacje, a ze spontaniczno³ci â?? samodyscyplina. To w³?a³?nie w napi³?ciu mi³?dzy otwarto³ci³ a odpowiedzialno³ci³ kryje si³? wsp³Å³czesny sens improwizacji.

Refleksja ko³cowa

Oba projekty doskonale zaprezentowa³?y jak improwizacja mo³Å³by³? innowacyjnym narz³?dzium budowania wsp³Å³lnoty i redefiniowania r³Å³l w sztuce. Ich pozytywny odbi³Å³r wynika z odwagi w ³Å³czeniu gatunk³w i dyscyplin, z otwarcia na g³Å³os kobiet oraz z tworzenia przestrzeni, w kt³Å³rej r³Å³Å³norodno³Å³? staje si³? fundamentem, a nie ozdob³Å³.

Ostatecznie innowacyjno³Å³? obu projekt³w â?? wyra³Å³aÅ³?a si³? oryginalnym ³Å³ czeniem teorii, praktyki oraz spo³Å³ecznych do³Å³wiadcz³Å³? â?? czym sprawi³?a, ¹/₄e oba ³Å³wietnie wpisa³?y si³? w tendencje nowych kierunk³w podejmowanych we wsp³Å³Å³czesnej improwizacji, poszukuj³Å³ c w³?asnych dr³Å³g na tym polu.

Ideododatek

Wsp³Å³Å³czesne perspektywy â?? od ciszy i notacji graficznej (Cat Hope), przez g³Å³os jako narz³?dzie polityczne (Maja Ratkje), po neuroestetyk³? improwizacji (Charles Limb) i filozofi³? relacji (Bruce Ellis Benson) â?? wskazuj³Å³, ¹/₄e improwizacja nie jest jedynie form³Å³ ekspresji, lecz z³Å³o¹/₄on³Å³ praktyk³Å³ spo³Å³eczno³Å³, epistemologiczno³Å³ i polityczno³Å³. W kontek³?cie naukowych uj³Å³? improwizacja mo³Å³by³? form³Å³ dzia³Å³?ania, kt³Å³ra przekracza granice styl³w i instytucji; praktyk³Å³ epistemologiczno³Å³, w kt³Å³rej wiedza rodzi si³? w dzia³Å³?aniu i relacji; gestem politycznym, podwa³Å³aj³Å³ cym hierarchie i dominuj³Å³ ce narracje; praktyk³Å³ spo³Å³eczno³Å³, buduj³Å³ c³Å³ wsp³Å³lnot³? poprzez s³Å³uchanie i wsp³Å³Å³obecno³Å³?; narz³?dzium redefinicji r³Å³l p³Å³ciowych i artystycznych; form³Å³ relacyjnej obecno³Å³ci, w kt³Å³rej znaczenie tworzy si³? mi³?dzy, a nie w jednostce. Improwizacja nie tylko odzwierciedla ³Å³wiat, ale te³Å³ go wsp³Å³Å³tworzy â?? jako ¹/₄ywa, otwarta forma, kt³Å³ra domaga si³? uwa³Å³no³ci, odwagi i gotowo³ci na zmian³Å³.

Bonus

(od autorki tego tekstu)

Przyk³?ady praktyczne

Å³wiczenie 1:

S³Å³uchanie bez intencji. Usi³Å³ d³Å³ w ciszy z inn³Å³ osob³Å³. Przez 3 minuty s³Å³uchaj jej d³Å³wi³?k³w, gest³w lub oddechu, nie reaguj³Å³ c. Nast³Å³?nie odpowiedz jednym d³Å³wi³?kiem lub ruchem, kt³Å³ry nie jest odpowiedzi³Å³, lecz obecno³Å³ci³.

Å³wiczenie 2:

Granica jako forma. Zaproponuj sobie ograniczenie (np. tylko jeden d³Å³wi³?k, tylko gesty bez g³Å³osu, tylko pauzy). Improwizuj w tej ramie przez 5 minut. Zapisz, co si³? pojawi³?o â?? czy ograniczenie by³?o przeszkod³Å³, czy ³Å³r³d³Å³em?

Å³wiczenie 3:

Rola i jej przekroczenie. Improwizuj jako â??nauczycielkaâ?•, â??uczennicaâ?•, â??ekspertkaâ?•, â??nowicjuszkaâ?•. Nast³Å³?nie zmie³? rol³Å³ bez zapowiedzi. Obserwuj, jak zmienia si³? Twoja ekspresja i odbi³Å³r przez innych.

Zasady ³Å³wiadomej improwizacji

â?? Nie improwizuj, jeÅ?li nie jesteÅ? obecna.
â?? Nie improwizuj, jeÅ?li nie sÅ?yszysz innych.
â?? Nie improwizuj, jeÅ?li nie wiesz, po co.
â?? Improwizuj, jeÅ?li chcesz siÅ? spotkaÅ?.
â?? Improwizuj, jeÅ?li chcesz coÅ? oddaÅ?.
â?? Improwizuj, jeÅ?li jesteÅ? gotowa na zmianÅ?.

Bibliografia / inspiracje

Benson, Bruce Ellis. The Improvisation of Musical Dialogue: A Phenomenology of Music. Cambridge University Press, 2003.

Hope, Cat. â??Decibel ScorePlayer and the Performance of Graphic Notationâ?•. TEMPO, 2015. Limb, Charles. â??Neural Substrates of Spontaneous Musical Performance: An fMRI Study of Jazz Improvisationâ?•. PLoS ONE, 2008.

Ratkje, Maja. WystÅ? pienia i teksty artystki dostÅ?pne m.in. na stronie ratkje.no

Wyniki ankiety i panelu dyskusyjnego w ramach projektÅ?w â??Fuzja na kraÅ?cu dzielniâ?• i â??Wizjonerkiâ?•, PanDymiÅ?ska, Warszawa 2025.

Ewa Jakubowska

1/ Projekty przeprowadzone zostaÅ?y w Klubie [PanDymiÅ?ska](http://PuDymiÅ?ska) â?? [maÅ?a eksperymentalna przestrzeÅ?](http://maÅ?a_eksperymentalna_przestrzeÅ?) â?? â??Fuzja na kraÅ?cu dzielniâ?• â?? pomysÅ? i realizacja [Julia Umeda-Zasacka](http://Julia_Umeda-Zasacka), â??Wizjonerkiâ?• â?? organizatorem i producentem Wizjonerek byÅ?a organizacja [MÅ?ZG FOUNDATION](http://MÅ?ZG_FOUNDATION) https://www.facebook.com/mozgclubwarsaw?locale=pl_PL w tym kreatorami wizjonerek byli: [Anna JÅ?drzejewska](http://Anna_JÅ?drzejewska) i [SÅ?awek Janicki](http://SÅ?awek_Janicki)

2/ Podczas panelu autorka tego tekstu nie miaÅ?a okazji opowiedzieÅ?, jakie formy improwizacji sÅ? jej szczegÅ?lnie bliskie, dlatego doÅ?Å? czyÅ?a do eseju: Ideododatek oraz Bonus od Autorki, czyli propozycjÅ? do dalszego namysÅ?u i ewentualnego wykorzystania.

#Improwizacja #CreativeFreedom #WomenInMusic #Jaques-Dalcroze #Eurhythmics
#ImprovisationAsPractice #MusicEducation #MetodaRytmiki #Improwizacja #SztukaRelacji #SPIMR
#FuzjaNaKraÅ?cuDzielni #Wizjonerki #TwÅ?rczoÅ?Å?JakoDialog #PanDymiÅ?ska #Performance

Kategoria

1. ArtykuÅ?y
2. INFO
3. Komentarze

Tagi

1. Creative Freedom
2. emil jaques dalcroze
3. Eurhythmics
4. ImprovisationAsPractice
5. Improwizacj
6. Improwizacja

7. Jaques-Dalcroze
8. MetodaRytmiki
9. MusicEducation
10. PanDymiÅ?sk
11. SPIMR
12. SztukaRelacji
13. TwÅ³rczoÅ?Å?JakoDialog
14. WomeningMusic

Data utworzenia

2025-12-07

Autor

szef

default watermark